

Asia: VN/33727/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Koulutuskuntayhtymä Brahe huomioi, että ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö ja rahoitus ovat muuttuneet useasti viimeisten vuosien aikana. Tärkeää olisi varmistaa yli hallituskaudet menevä koulutuspoliittinen jatkuvuus sekä siihen sidoksissa oleva rahoitus. Näin koulutuksen järjestäjien kyky ennakoida toimintaa ja koulutuksen kehittämistä varmistetaan.

Koulutuskuntayhtymä Brahe pitää lausuntoluonnoksessa esitettyjä toimenpiteitä oikean suuntaisina. Brahe pitää ammatillisen koulutuksen toiminnan ohjauksen kokeilua ja rahoitusmallin yksinkertaistamista kannatettavina tavoitteina. Huolta herättää kuitenkin kuntataustaisten ja kuntayhtymätaustaisten ammatillisen koulutuksen järjestäjien rahoituksellisen aseman heikkeneminen, jotka kantavat alueellisesti suurimman yhteiskuntavastuun osana ammatillisen koulutuksen toimintaa. Ennakkolaskelmissa kuntataustaisten ja kuntayhtymien rahoitus vähenee 0,5 – 1%. Nämä kunnalliset toimijat kantavat pääosin yhteiskuntavastuun koko toisen asteen koulutus kentässä.

Esitettyjen rahoitusuudistusten kokonaisvaltainen vaikutus järjestäjittäin on mahdotonta ennakoida koulutuksen järjestäjien käytössä olevan tiedon ja laskelmien perusteella. Koulutuskuntayhtymä Brahe pitää tärkeänä AMKEN ja Kuntaliiton (Areena) tavoin ennakoivia simulaatiomallinnuksia. Koulutuksen järjestäjien toimintaedellytysten varmistamiseksi pidetään tärkeänä, että kolmen vuoden siirtymäkauden ajalta koulutuksen järjestäjäkohtainen rahoitusmuutos olisi enintään vuosittain +/- 3%.

Koulutuskuntayhtymä Brahe pitää Kuntaliiton tavoin tärkeänä, että uudistettava lainsäädäntö vastaa hallitusohjelman linjauksia oppivelvollisten sekä jatkuvan oppimisen osalta sekä tunnistaa

hallitusohjelman mukaisesti ammatillisen koulutuksen merkityksen TE2024-uudistuksessa erityisesti osaamisen päivittämisessä.

Koulutuskuntayhtymä Brahe pitää AMKEN ja Kuntaliiton (Areena) tavoin tärkeänä, että oppimisen tuen ratkaisuihin tulee tunnistaa eri koulutusmuotojen erityispiirteet.

Ammatillisen koulutuksen kokeilua koskevat säädösehdotukset

Koulutuskuntayhtymä Brahe kannattaa esitettyä toiminnan ohjauksen kokeilua ja pitää tärkeänä Kuntaliiton Areenan tavoin, että kokeiluun valitaan lähtökohdiltaan erilaisia ja eri kokoisia monialaisia koulutuksen järjestäjiä eri puolilta maata, jotta alueelliset erityispiirteet voidaan huomioida. Kokeilun ulkopuolelle jäävien koulutuksen järjestäjien toimintaedellytykset ja alueelliset kehittämismahdollisuudet tulee varmistaa.

Rahoituksen uudistusta koskevat säädösehdotukset

Kuntaliiton (Areena) tavoin Koulutuskuntayhtymä Brahe katsoo, että yhteiskuntavastuun kantaminen tulee huomioida rahoituksessa. Huolta herättää kuntataustaisten ja kuntayhtymätaustaisten ammatillisen koulutuksen järjestäjien rahoituksellisen aseman heikkeneminen, jotka kantavat alueellisesti suurimman yhteiskuntavastuun osana ammatillisen koulutuksen toimintaa. Ennakkolaskelmissa kuntataustaisten ja kuntayhtymien rahoitus vähenee 0,5 – 1%. Nämä kunnalliset toimijat kantavat pääosin yhteiskuntavastuun koko toisen asteen koulutuskentässä. On perusteetonta, jos rahoitusta kohdennetaan niille koulutuksen järjestäjille, joille tosiasiallisesti aiheutuu todennäköisimmin vähiten kustannuksia koulutuksen järjestämisestä.

Esitettyjen rahoitusuudistusten kokonaisvaltainen vaikutus järjestäjittäin on mahdotonta ennakoita koulutuksen järjestäjien käytössä olevan tiedon ja laskelmien perusteella. Koulutuskuntayhtymä Brahe pitää tärkeänä AMKEN ja Kuntaliiton tavoin ennakoivia simulaatiomallinnuksia. Koulutuksen järjestäjien toimintaedellytysten varmistamiseksi pidetään tärkeänä, että kolmen vuoden siirtymäkauden ajalta koulutuksen järjestäjäkohtainen rahoitusmuutos olisi vuosittain enintään +/- 3%.

Niin oppivelvollisten kuin heikossa työmarkkina-asemassa olevien aikuisten työllistymiseen johtava osaamisen kehittäminen vaativat riittävät resurssit. Näin ollen yhteiskuntavastuusta huolehtiminen tulee ottaa mukaan rahoitusjärjestelmän yhdeksi perustaksi. Brahe esittää, että yhteiskuntavastuun kertoimessa (lähtötason huomioiminen painotuskertoimessa) huomioitaisiin mm. oppivelvollisten määrä, opiskelijoiden peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo sekä matematiikan ja kielten numerot, ammatillisen toisen asteen tai korkea-asteen tutkinnon puuttuminen, tukea tarvitsevien / erityisen tuen opiskelijoiden määrä, sekä työttömyys eri kertoimella (alle vuosi, 1 - 3 vuotta, yli 1000 päivää).

Koulutuskuntayhtymä Brahe pitää huolestuttavana luonnonvara-aloille esitettyjä rahoitusleikkauksia alan kalleuden ja siihen mm. kohdistuvien infra-, kiinteistö- ja laitekustannusten vuoksi. Ennakkolaskelmien mukaan luonnonvara-alojen rahoitusleikkaus olisi yli neljännes eli n. -27%.

Luonnonvara-alan koulutukset ovat maamme huoltovarmuuden kannalta erittäin tärkeitä. Ruuantuotannon omavaraisuutta ei saavuteta ilman luonnonvara-alan osaajia. Koulutuskuntayhtymä Brahe yhtyy MTK:n ja luonnonvara-alan johtajien lausuntoon, jossa esitetään luonnonvara-alan koulutusten pitämistä kustannuskorissa 4.

Koulutuskuntayhtymä Brahe huomauttaa, että niiden koulutuksen järjestäjien osalta, joilla on paljon oppivelvollisia opiskelijoita, vaikuttaa opintojen jälkeinen asevelvollisuus/siviilipalvelus/vanhempainvapaat (muu syy) alentavasti opiskelijoiden työllistymis- ja jatko-opintolukemiin. Tämä epäkohta tulisi ottaa huomioon lopullisessa rahoitusmallissa. Kannatamme vaikuttavuusrahoituksen seurantajakson siirtämistä muuhun ajankohtaan kuin vuodenvaihteeseen.

Oppimisen tukea ja erityistä tukea koskevat säädösehdotukset

Koulutuskuntayhtymä Brahe näkee Kuntaliiton tavoin, että oppimisen tuen ratkaisussa tulee tunnistaa eri koulutusmuotojen erityispiirteet. Ammatillisen koulutuksen moninaiseen tutkintotarjontaan tulee kiinnittää huomiota oppimisen tuen uudistamisessa. Erityisen tuen sitominen vahvasti erityisopettajan antamaan erityisopetukseen kaventaa opiskelijalle annettavaa erityistä tukea nykytilaan verrattuna. Brahe katsoo Kuntaliiton tavoin, että muun opetus- ja ohjaushenkilöstön rooli myös erityisen tuen osalta tulisi olla vahvemmin tunnistettu. Ammatillisessa koulutuksessa matalan kynnyksen ”tukiopetukseen ja -ohjaukseen” ja erityisopetukseen ja -ohjaukseen osallistuu laaja joukko eri alojen ammattilaisia mm. ammatilliset opettajat, ammatilliset ohjaajat, yto-opettajat, opiskelijapalveluhenkilöstö, kasvatusohjaajat, erityisopettajat jne.

Koulutuskuntayhtymä Brahe katsoo, että tukiovetuksen ja erityisen tuen perusteita tulisi vielä täsmentää ”muu syy” -osalta epäselvyyksien välttämiseksi. Lisäksi on pidettävä huoli, että koulutuksen järjestäjillä on tosialliset mahdollisuudet ja resurssit kasvavien tukitarpeiden järjestämiseksi (vrt. kuntataustaisten ja kuntayhtymätaustaisten koulutuksen järjestäjien yhteiskuntavastuu ja esitetyn rahoitusuudistuksen leikkausvaikutus kuntataustaisille koulutuksen järjestäjille).

Näemme kannatettavana, että oppimisen tuen pääpaino on ns. matalan kynnyksen tai helposti saavutettavissa olevan tuen muodoissa. Tukea tarvitsevien opiskelijoiden määrän lisääntyessä Koulutuskuntayhtymä Brahe kannattaa ammatillisen koulutuksen Areenan esitystä erilaisten tukitoimien selvittämiseksi, mm. kuntouttava opetus.

Tilaukoulutusta koskevat säädösehdotukset

-

Muut ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

Koulutuskuntayhtymä Brahe pitää tärkeänä, että uudistettava lainsäädäntö vastaa hallitusohjelman linjauksia oppivelvollisten sekä jatkuvan oppimisen osalta sekä tunnistaa hallitusohjelman mukaisesti ammatillisen koulutuksen merkityksen TE2024-uudistuksessa erityisesti osaamisen päivittämisessä.

Asetusluonnokset

Koulutuskuntayhtymä Brahe katsoo kuntaliiton tavoin, että opiskelija- ja työelämäpalaute ovat tärkeitä koulutuksen järjestäjän laadun ja vaikuttavuuden kehittämässä, mutta rahoituksen laskennan perusteena ne ovat huonosti toimivia ja aiheuttavat sekä koulutuksen järjestäjille että työpaikolle tarpeetonta byrokratiaa. Brahe esittää Kuntaliiton tavoin, että ne tulisi poistaa ammatillisen koulutuksen rahoituksen perusteista ja näin yksinkertaistaa rahoitusjärjestelmää.

Koulutuskuntayhtymä Brahe pitää tärkeänä, että koulutuksen järjestäjät saisivat simulaatiolaskelmia esitettyjen rahoitusuudistusten muutosten vaikutuksista ennakoinnin ja päätöksenteon tueksi.

Muut kommentit

Järjestämisluvan enimmäismäärän määrittäminen: Kannatamme järjestämiskohtaista enimmäismäärää, mutta pidämme järjestäjien välistä tasapuolisuutta vääristävänä, että opiskelijavuosien enimmäismäärä määriteltäisiin ainoastaan ”muiden kuin oppivelvollisten osalta” tai että määritelty enimmäismäärä ei joustaisi tarkastelujaksoittain. Lausuntopöytäkirjassa esitetty järjestäjäkohtaisen opiskelijavuosien enimmäismäärän laskentamalli takaisi korkean enimmäisopiskelijamäärän tuleviksi vuosiksi niille koulutuksen järjestäjille, joiden alueella on tapahtunut väestön rakennemuutos ja valtaosa heidän opiskelijoista on muita kuin oppivelvollisia riippumatta siitä, mikä on alueen yritysten osaajatarve tulevina vuosina. Määrittelyhetkellä oppivelvollisista vastuun kantavilla koulutuksen järjestäjillä enimmäisopiskelijamäärä jäisi puolestaan alhaiseksi ”muiden kuin oppivelvollisten” osalta. Väestörakenteen kehityksen myötä jatkuvan oppimisen ja työperäisen maahanmuuton tarve lisääntyy myös tällä hetkellä nuorisovaltaisissa maakunnissa ja seutukaupungeissa, jotta alueen yrityksiin varmistetaan työvoima ja alueet saadaan pidettyä elinvoimaisena. Esitämme, että järjestäjäkohtainen enimmäismäärä määriteltäisiin kaikkia opiskelijavuosia koskevaksi eli ”aikuisten jatkuvan oppimisen koulutus” joustaisi alueellisesti oppivelvollisten määrän mukaisesti, mutta antaa mahdollisuuden tulevaisuudessa lisätä jatkuvan oppimisen koulutusmahdollisuuksia, jotta tekijät työpaikkoihin saadaan. Oppivelvollisista tällä hetkellä kannettu vastuu ei voi vähentää koulutuksen järjestäjän kykyä tarjota jatkossa ammatillista koulutusta alueen tarpeiden mukaisesti myös aikuiskoulutuksen osalta.

Koulutuskuntayhtymä Brahe esittää, että koulutuksen järjestäjille varataan aikaa muutosten toteuttamiseen siirtymäajoilla.

Ritola Jaana
Raahen koulutuskuntayhtymä